

LAUSUNTO

24.8.2022

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo.mmm@gov.fi

MTK-Etelä-Savon lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi fosforin käytöstä maa- ja puutarhataloudessa sekä viher- ja ympäristörakentamisessa VN/21436/2021

Etelä-Savon maakunnan strategisiksi kärjiksi on valittu metsä, vesi ja ruoka (<https://www.esavo.fi/maakuntastrategia>). Kaikki nämä liittyvät vahvasti luontoon ja sitä kautta luonnonvara-alan elinkeinoilla ja niiden tuottamilla raaka-aineilla, jalosteilla ja palveluilla on suuri merkitys maakunnan ja kuntien elinvoimalle ja sen mahdollisuuksille kasvaa. Luonnonvara-alan elinkeinoin voidaan tässä yhteydessä laskea myös matkailu- ja ravitsemustoimialan, joka perustuu Etelä-Savossa merkittävältä osin haja-asutusalueiden tuottamiin palveluihin.

Maa- ja metsätalous ovat ratkaisevassa roolissa ilmastoasioiden osalta, koska ne ovat ainoat toimialat, jotka sitovat luonnonmukaisesti hiiltä. Kannattava, monipuolinen (ml. kotieläintuotanto) ja tuottava maa- ja metsätalous hyvin hoidettujen peltojen ja metsien kautta ovat keskeisessä roolissa ilmastonmuutoksen torjunnassa. Tämä edellyttää niiden taloudellisen käytön turvaamista kaikin keinoin.

Peltojen tuottopotentialia ei saa hukata

Maatalouden tärkein tehtävä on tuottaa korkealaatuisia ruoan raaka-aineita hyödyntämällä peltojen tuottopotentialia mahdollisimman tehokkaasti. Tämä edellyttää mahdollisuutta ravinteiden käyttöön tasolla, joka mahdollistaa jokaisen viljelykasvin satopotentialin täysimääräisen hyödyntämisen.

Jokainen pelto on erilainen ja eri kasvit edellyttävät niille parhaiten sopivaa lannoitusta. Luonnoksessa esitetyt rajoitukset eivät riitä kattamaan kasvien ravinnetarpeita ja jo tähänkin saakka voimassa olleet rajoitteet ovat useissa tapauksissa köyhdyttäneet peltojen ravintilaa, kun sadon mukana on poistunut ja poistuu enemmän ravinteita, mitä niille on mahdollista lannoituksen kautta antaa.

Perusteettomat rajoitukset ravinteiden käytölle uhkaavat suomalaista maataloutta ja sitä kautta huoltovarmuutta heikentämällä maatalouden kannattavuutta ja tuottavuutta. Nykyisessä maailmantilanteessa tavoitteen tulee olla juuri päinvastainen – maatalouden kannattavuutta on parannettava ja tässä keskeistä on peltojen tuottopotentialin ja viljelykasvien satopotentialin täysimääräinen hyödyntäminen.

MTK-Etelä-Savo ei hyväksy asetusluonnoksessa esitettyjä rajoituksia fosforin käytölle ja edellyttää, että asetuksessa mahdollistetaan satotasokorjaus niin, että pelloilta on mahdollista saada mahdollisimman suuri ja korkealaatuinen sato. Sadon laatu on ehdoton edellytys sekä suoraan elintarvikekäyttöön menevillä kasveilla että kotieläinten rehuksi viljeltävillä kasveilla niin eläinten tuottokyvyn kuin hyvinvoinnin kannalta.

Maatalouden jatkuvuus on turvattava koko Suomessa

Kantar TNS Agri Oy:n tuoreen Maatilojen kehitysnäkymät -tutkimuksen mukaan maatilojen määrä ja erityisesti kotieläintuotanto on vähenemässä rajusti Etelä-Savossa sekä koko Itä- ja Kaakkois-Suomessa. Vuonna 2030 Etelä-Savossa ainoastaan 59 % nykyisistä tiloista jatkaisi tuotantoa ja ainoastaan 8 % tiloista on näköpiirissä jatkaja. Maitotiloista Etelä-Savossa vain joka neljäs jatkaisi maidontuotantoa ja merkittävä osa itäsuomalaisista maitotiloista aikoo lopettaa maatalouden kokonaan vuoteen 2030. Investointeja kotieläintuotantoon Etelä-Savossa harkitsee vain neljä (4) prosenttia tiloista.

Suurimmat syyt lopettamiselle ja investointien vähäisyydelle ovat:

- alhainen tyytyväisyys omaan työhön maatalousyrittäjänä
- heikentynyt arvio omasta työkyvystä
- negatiivisen ilmastokeskustelun vaikutus investointihalukkuuteen ja erityisesti mielialaan
- heikko kannattavuus
- heikosta kannattavuudesta johtuvat esteet tuotantorakennusinvestointeihin
- yleinen epävarmuus tulevasta.

Etelä-Savossa yli puolet peltoalasta on erilaisilla nurmilla, mikä kertoo alueen soveltumista erityisesti nautakarja-, lammas- ja hevostalouteen. Alueella on myös vahvaa erikoiskasvien tuotantoa, mutta valtaosin pellot soveltuvat nurmi- ja muiden rehuksien tuotantoon.

Etelä-Savossa on edelleen myös Suomen pienin tilakoko, johtuen alueen metsä- ja vesistövaltaisuudesta. Maantieteellisesti suuressa maakunnassa maataloutta harjoitetaan koko maakunnan alueella, mutta tilat ovat harvassa samoin kuin pellot. Verrattaessa Etelä-Savoa esimerkiksi Varsinais-Suomeen tai Etelä-Pohjanmaahan voidaan nähdä, että esimerkiksi Salon kaupungissa tai eteläpohjalaisilla yli 100 hehtaarin tiloilla on molemmilla enemmän peltoa kuin Etelä-Savossa on peltoa yhteensä. Tämä tarkoittaa samalla sitä, että pellon kysyntä ja tarjonta sekä kotieläintuotanto ja kasvintuotanto kohtaavat hyvin eri tavalla.

Etelä-Savo samoin kuin koko Itä- ja Kaakkois-Suomi ovat kärsineet jo pitkään Suomessa harjoitettavan maatalous- ja ympäristöpolitiikan epätasapainosta. Yhden politiikan malli sekä mm. ympäristökorvausjärjestelmän leikkaaminen Itä- ja Kaakkois-Suomesta yhdessä elintarviketeollisuuden toimien kanssa ovat suosineet ja kiihdyttäneet maatalouden siirtymistä Lounais- ja Länsi-Suomeen.

Nyt lausunnolla oleva valtioneuvoston asetus osaltaan kiihdyttää tätä epätoivottua kehitystä suosimalla alueita, joilla on paljon peltoa ja sen myötä enemmän mahdollisuuksia ravinteiden käyttöön. Lisäksi näillä alueilla on paikoin erittäin voimakkaita kotieläinkestittyviä, mikä aiheuttaa aivan eri mittaluokan ympäristövaikutuksia kuin Itä- ja Kaakkois-Suomessa.

Koronapandemian ja Venäjän sotatoimien vaikutukset heijastuvat Suomeen tavoilla, jotka entisestään korostavat Etelä-Savon ja myös koko Itä- ja Kaakkois-Suomen merkitystä varsinkin huoltovarmuuden ja turvallisuuden näkökulmasta. Tämä tarkoittaa, että kaikki hallinnon toimet tulee keskittää maatalouden kannattavuuden ja sen myötä jatkuvuuden turvaamiseen. Ilman niitä ei ole olemassa huoltovarmuutta.

Edelliseen perustuen MTK-Etelä-Savo ei hyväksy asetuksessa esitettyjä muutoksia fosforin käytön sääntelyyn. Ne eivät ole oikeudenmukaisia, ne eivät ota huomioon huoltovarmuutta eivätkä ne ota huomioon koko maan maatalouden toimintaedellytysten turvaamista. Hajautettu maatalous on ainoa kestävä tapa tuottaa Suomessa ruokaa ja sitä on vahvistettava kaikin tavoin.

Tarve vesiensuojeluun erilainen eri osissa maata

Nykyisen ohjelmakauden ympäristökorvaus käytännössä romutettiin Itä- ja Kaakkois-Suomesta, kun korvaus kohdennettiin Itämeren suojeluun vedoten Etelä-, Lounais- ja Länsi-Suomeen. Samalla kohdentamisalueesta tehtiin niin suuri, että se sekä leikkasi merkittävästi korvaustasoa Itä- ja Kaakkois-Suomesta että johti korvauksen tehottomaan käyttöön kohdentamisalueella.

Yhtenä perusteena Itä- ja Kaakkois-Suomen jättämiseen alhaiselle korvaustasolle oli vesistöjemme hyvä tila. Samalla logiikalla ja, mikäli hallinto toimisi johdonmukaisesti myös fosfori-asetuksessa tulee ottaa huomioon maan eri osien erilainen tilanne. Siellä, missä on paljon peltoa ja eläimiä eli paljon maataloutta on tarve ravinteiden käytön ohjaamiselle merkittävästi suurempi kuin Itä- ja Kaakkois-Suomessa, jossa maataloutta on vähän, tilat ovat harvassa, kotieläintuotannon keskittymiä ei ole ja pelloista valtaosa on nurmella.

MTK-Etelä-Savo edellyttää, että asetuksesta tehdään vaikutusten arviointi, jossa tarkastellaan sen vaikutuksia eri osiin maata sekä vaikutukset maatalouden tasapainoiseen kokonaiskehitykseen Suomessa. Hajautettu maatalous on ainoa kestävä tapa tuottaa Suomessa ruokaa ja sitä on vahvistettava kaikin tavoin.

Asetuksen tavoitteiden on oltava toteuttamiskelpoisia

Suomalaisen ruokaturvan kannalta on välttämätöntä, että maataloutta harjoitetaan koko maassa ja monen tyyppisillä tiloilla. Tämä ns. hajautetun maataloustuotannon malli pystyy parhaiten vastaamaan erilaisiin kriisitilanteisiin ja turvaamaan suomalaisten huoltovarmuuden.

Asetusluonnoksen sinänsä hyvä tavoitteet ovat lausunnossamme aiemmin esitetyin perusteiden monilta osin epätarkoituksenmukaisia Itä- ja Kaakkois-Suomen osalta. Alueen kotieläintuotannon vähäisyys ja edelleen jatkuva alenema ei edellytä merkittäviä toimia ravinteiden käytön ohjaamiseen. Alueella ei myöskään ole vastaavia mahdollisuuksia hyödyntää kotieläintilojen lantaa kuin muualla Suomessa, jossa peltoa on merkittävästi enemmän ja pienempien etäisyyksien päässä. Toteutuessaan asetusluonnos nopeuttaa maatalouden lopettamista Itä- ja Kaakkois-Suomessa.

MTK-Etelä-Savo edellyttää, että asetus palautetaan valmisteluun. Valmistelussa tehdään vaikutusten arviointi, jossa otetaan huomioon maan eri osien erilainen maatalouden rakenne ja asetuksen vaikutukset sen kehittymiseen. Hajautettu maatalous on ainoa kestävä tapa tuottaa Suomessa ruokaa ja sitä on vahvistettava kaikin tavoin.

Lantapoikkeusta on välttämätöntä jatkaa

Maataloustuotanto ei tässä hetkessä kestä mitään toimenpiteitä, joka lisää kustannuksia ja heikentää entisestään huonoa kannattavuutta. Ostolannoitteiden hintojen nousu sekä epävarma saatavuus korostavat entisestään karjanlannan merkitystä, jolloin sen käyttöä on päinvastoin edistettävä eikä estettävä.

Itä- ja Kaakkois-Suomessa edellä kuvatun mukaisesti on peltoa vähän ja se on pienissä kivoissa pitkin maakuntia. Tässä todellisuudessa lannan hyödyntäminen taloudellisesti tai muullakaan tavoin järkevästi kuljettamalla sitä pitkiä matkoja ei ole mahdollista. Ravinteiden

den käytön rajoittamisen sijaan hallinnon on tarjottava myös Itä- ja Kaakkois-Suomen soveltuvia välineitä lannan hyödyntämiseen ja prosessointiin. Tämä tarkoittaa pienempään mitakaavaan soveltuvaa teknologiaa sekä räätälöityjä tukivälineitä niiden hyödyntämiseen.

Lausunnossamme edellä esille tuotuun perustuen MTK-Etelä-Savo ei hyväksy ns. lantapoikkeuksen lopettamista.

MTK keskusliiton lausunto

Muilta osin MTK-Etelä-Savo yhtyy MTK keskusliiton lausuntoon. Sen lisäksi korostamme voimakkaasti Suomen eri osien erilaista maatalouden tilannetta, joka on välttämätöntä ottaa huomioon kaikissa hallinnon tekemissä päätöksissä. **Hajautettu maatalous on ainoa kestävä tapa tuottaa Suomessa ruokaa ja sitä on vahvistettava kaikin tavoin.**

MTK-Etelä-Savo

VESA KALLIO
Vesa Kallio
toiminnanjohtaja